

WILLIAM FAULKNER

La ciutat

Una novel·la de la família Snopes

Traduït de l'anglès per Maria Iniesta i Agulló

Edicions de 1984
Barcelona

17. GAVIN STEVENS

Si més no sabíem per què havia mogut els seus diners: eren un esquer. No ho era pas el fet de posar-los a l'altre banc, el vell Banc de Jefferson, en si mateix, sinó que la gent de Jefferson i de tot el comtat de Yoknapatawpha sabés que havia tret els seus diners del banc del qual era vicepresident i els havia posat en algun altre lloc.

Però això no va ser la primera cosa. Al principi senzillament mirava de posar-los fora de perill. Perquè aleshores no en sabia més. La seva associació amb els bancs havia sigut massa breu i modesta perquè li hagués passat pel cap la idea que els bancs poguessin tenir moralitat, una ètica inevitable en la seva activitat, perquè altrament cap banc individualment ni la banca com a institució, com a forma de comportament social, no podria perdurar.

La seva idea, el seu concepte, del que era un banc era la pròpia d'una taverna isabelina o d'un hostel fronterer a l'època d'obertura de les terres salvatges d'Amèrica: t'hi aturaves abans que es fes de nit per protegir-t'hi de la natura salvatge; allà t'oferien menjar i allotjament per a tu i la teva muntura, i un llit (o una cosa per l'estil) on dormir; si l'endemà al matí et llevaves i resultava que t'havien buidat la bossa o t'havien pres el cavall o fins i tot t'havien tallat la gola, no podies donar-ne la culpa a ningú que no fossis tu mateix, perquè ningú t'havia obligat a passar per allà ni t'havia pressionat perquè t'hi atuessis a fer nit. Per això, quan es va adonar que les circumstàncies que li havien per-

mès arribar a vicepresident d'un banc havien sorgit del fet que el banc havia sigut saquejat per un tanoca tan mancat de valentia i d'imaginació com les que ell sabia que tenia el seu cosí Byron, la seva decisió de treure els diners d'allà tan aviat com pogués no va ser més irracional que la del viatger que només desensellar al pati de l'hostal veu llençar el cos nu d'un home degollat des d'una de les finestres de dalt i torna a assegurar les cingles de la sella i, sense perdre ni un minut, munta de nou i se'n va al galop a buscar un altre hostal o, si no en troba cap, a passar la nit a la serena, cosa que al cap i a la fi, malgrat els indis, els óssos i els assaltadors de camins, no seria gaire menys segura.

Ho va fer per posar-los fora de perill, aquells diners que tant havia treballat per acumular, que tantíssim d'esforç li havien costat, que tants de sacrificis havia hagut de fer al llarg de la vida per reunir, des d'aquell dia qualsevol en què el seu pare havia deixat enrere la granja sobreexplotada que havia arrendat i se n'havia anat a aquella altra granja exhausta del vell Will Varner al Revolt del Francès que ningú, tret d'un home que no tingués res, estaria disposat a agafar i ja no diguem tenir l'esperança d'arrencar-ne un guany per viure'n, des d'aquell primer dia que es va adonar que no tenia res i que mai no tindria altra cosa que res si no ho espremia ell mateix del seu entorn i del seu temps, i que l'única arma que tindria per fer-ho només serien els diners i prou.

I tant, va sacrificar la vida pels diners, va sacrificar tots els altres drets i passions i esperances que conformen la suma d'un home i la seva vida. Potser mai no s'hauria enamorat, potser mai no hauria pogut, i ho sabia: potser se sabia constitucionalment i genèricament predestinat a no emparellar mai la seva pròpia innocència i la seva pròpia capacitat per a la virginitat amb la innocència i la virginitat de qui hagués de ser el seu primer amor. Encara que, com a home, tenia

el dret i l'esperança inalienables d'intentar-ho. En canvi, li va tocar afillar-se el fruit il·legítim que un altre home havia tingut amb la seva dona, que no el recompensaria ni amb la passió de la gratitud, i molt menys encara amb la passió de la passió, ja que evidentment ell era incapaç d'experimentar-la, sinó tan sols amb el dot.

S'hi havia esforçat tant, tota la vida, per tenir-ne, sabent al mateix temps que mentre visqués no podria afuixar mai, ni per un sol instant, la vigilància, no ja per afegir-ne sinó simplement per conservar, per mantenir allò que ja tenia, el que havia acumulat fins llavors. Amassant-ne de cèntim en cèntim, terribles i insignificants, ben aviat va adonar-se, probablement gairebé d'una manera simultània, que mai no tindria cap altre mètode per guanyar-ne tret de la industriositat inflexible de les formigues, perquè (i aquell devia ser el primer cop que experimentava la humilitat) ara sabia que no tan sols no tenia l'educació necessària per tractar amb els que sí que han rebut una educació, als quals havia de superar en astúcia i en xifres i plomar-los, sinó que mai no aconseguiria aquella educació, perquè ja no li quedava temps, perquè era designi del destí fer que tingués la necessitat de diners abans que l'oportunitat d'aconseguir mitjans per obtenir-los. I un cop ja n'havia reunit uns quants, continuava sense tenir un lloc segur on guardar-los mentre es dedicava a adquirir l'educació que li permetria defensar-se dels que ja la tenien, que al seu torn el plomarien a ell.

Humilitat, i potser una mica de penediment —quin poc temps que hi havia per penedir-se!—, però sense desesperació; ell, que no tenia res tret de la voluntat i la necessitat i la inflexibilitat i la industriositat i els talents amb els quals havia nascut per servir-les; que mai en tota la vida no havia rebut res de cap home i que no n'esperava res més mentre aquesta li durés; que no tenia cap prova, ni una, de poder enfrontar-se i esquivar l'enemic que la paraula Educació re-

presentava per a ell, i que tanmateix no tindria cap dubte ni recel a l'hora d'intentar-ho.

Per això al principi el seu únic pensament va ser salvar els diners que li havien costat tant d'esforç, que de fet l'hi havien costat tot, ja que havia sacrificat la vida sencera per guanyar-los i per tant eren la seva vida, del banc que el seu cosí ja havia demostrat que era vulnerable. La cosa anava així: un banc tan vulnerable que podia robar-lo algú com el seu cosí Byron —que ell sabia que era un tanoca tan mancat de valentia o fins i tot de visió per al pillatge per veure-hi més enllà de la simple temptació d'uns quants centaus, monedes i bitllets d'un dòlar momentàniament sense vigilància; un paio, com hauria dit en Ratliff, que amb prou feines es podia considerar un Snopes, que ben just si tenia l'astúcia necessària per robar aquells diners sense arrencar a córrer de seguida fins a Texas abans i tot de tenir temps de parar-se a comptar-los; de fet s'ho havia manegat per robar-ne prou per comprar-se el bitllet de tren.

Perquè, recordeu-ho: no només sabia que els bancs es podien saquejar (vista l'actuació del seu cosí Byron, de la qual ell mateix va ser testimoni), sinó que també creia, i era un principi que regia la seva existència, que eren constantment saquejats; que la condició normal d'un banc era el desfalc constant i decorós, la seva solvència una il·lusió inexpugnable com la reputació d'una dona que tothom sap que no en té però que es manté intacta i invulnerable a causa del fet conegut (i potser demostrat) que tots i cadascun dels seus contactes masculins saltarien com un sol home no només per negar sinó també per venjar a trets el més ínfim comentari difamatori sobre ella. I és que aquesta —el seu saqueig— era l'única raó d'existir dels bancs, l'única raó per la qual algú es prendria la molèstia i faria la despesa d'organitzar-ne un i de mantenir-lo en funcionament.

Això és el que havia fet el coronel Sartoris (ell encara

no ho sabia, mireu si n'era d'innocent, però temps al temps) mentre n'era president, i el que en Manfred De Spain faria al seu torn mentre pogués, o sigui, mentre es mantingués al capdamunt de tot. Però decentment, amb decòrum, tal com havien fet i farien: no robant com un xaval que pispa un grapat dels cacauets a granel mentre el botiguer està girat d'esquena, com havia fet el seu cosí Byron. Amb decència i serenitat, i encara més: amb astúcia, amb intel·ligència; amb tanta astúcia i discreció que la gent a qui es robava els diners no ho descobririen fins que el saquejador fos ben mort i enterrat. Ni tan sols llavors, en realitat, perquè aleshores el successor del saquejador ja hauria assumit la càrrega d'aquell desastre encara intacte, que era una part natural de la seva herència. Perquè, insistim, ¿quina altra raó hi podria haver per fundar un banc, passar per tota la feina i les complicacions d'engegar-ne un del qual ser president, tal com havia fet el coronel Sartoris; o agrupar prou paquets d'accions, calcular i confabular-se i fer trampes i permutes i negocis (per no parlar de posar diners de la pròpia butxaca —en Ratliff sempre va dir que en De Spain va demanar-ne uns quants, si no tots, de prestats al vell Will Varner amb el seu aval personal— per reemplaçar els que havia robat en Byron Snopes) per tal de sortir escollit president després de la mort del coronel, tal com havia fet en Manfred De Spain: el qual —en De Spain— hauria de ser encara més llest del que havia sigut el coronel, ja que ell —en De Spain— se les havia d'enginyar per ocultar el robatori del coronel, per així poder tenir un banc per poder-lo saquejar ell mateix?

No sabia —insistim novament— com s'ho havia fet el coronel Sartoris ni com ho continuaria fent en De Spain, esclar —com el coronel Sartoris havia robat al banc durant dotze anys i encara havia aconseguit morir i ser enterrat amb la fama d'una rectitud indiscutible; ni com en De Spain prosseguiria al seu torn i després deixaria el càrrec (quan fos

que això passés) no tan sols amb una reputació immaculada sinó, en un cert sentit, deixant intacta la bombolla de l'aparent solvència del banc. O no ho sabia encara, si més no. Devia ser aleshores quan per primera vegada va tastar de debò el que no havia tastat mai: la humilitat de no saber, de no haver tingut mai l'oportunitat d'aprendre les regles i els mètodes del joc mortal en què havia embrancat la seva vida; el seu destí seria tenir la necessitat imperiosa i la voluntat i la crueltat, i després també l'oportunitat caiguda del cel abans d'haver tingut la possibilitat d'aprendre com utilitzar-la.

De manera que l'únic que va saber fer va ser treure els diners del banc del qual havia arribat tan sols a ser vice-president: no era prou amunt en la jerarquia per dedicar-se a robar-lo fent un cop que li proporcionés prou perquè valgués la pena fugir allà on ja no poguessin demanar la seva extradició per al que li quedava de vida, no era prou amunt ni per defensar-se de l'inevitable i imminent Byron Snopes que tard o d'hora ocuparia el lloc de comptable, i ja no diguem del depredador hereditari més gran, que ja entraria situat per damunt seu.

I a més a més no tenia on guardar-los. Si els hagués pogut treure del seu banc absolutament en secret, sense que ho sabés mai ningú, s'hauria arriscat a amagar-los a casa o a enterrar-los al jardí del darrere. Però mantenir un secret com aquell era impossible; si no algú altre, el comptable que havia anotat la transacció, es convertiria automàticament en una amenaça. I si corria la brama que havia tret els diners del banc en efectiu, tots els homes del comtat i el seu cosí es convertirien en amenaces i enemics fins que tots i cadascun d'ells estiguessin incontrovertiblement convençuts que els diners eren realment en alguna altra banda i sabessin exactament de quin lloc es tractava.

Per tant, no tenia alternativa. Havia de ser en un altre